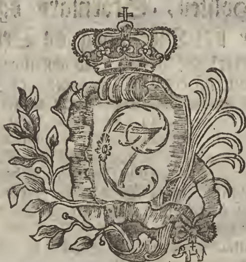
Forordning

om

Frieheder for dem, som ville optage øde Jorder eller ubebygte Steder i Island.

Christiansborg Slot, den 15de April, 1776.

KIØBENHAVN,
Trykt hos Directeuren over Hans Kongel. Majestæts. og Univ.
Bogtrykkerie Nicolaus Christian Høpffner.

i Christian den Syvende, af Guds Naade Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn og Dytmersken, Greve udi Oldenborg og Delmenhorst,

Giøre alle vitterligt: at da der ved adskillige Leyligheder er blevet for Os allerunderdanigst andraget, at Islands Indbyggeres Antal nu for Tiden skal være meget formindsket, samt at mange Gaarde, ja hele smaae Bøygder, som før have været beboede, saavelsom andre Landstrækninger, som kunde bebygges, ligge øde, til liden eller ingen Nytte; saa ville Vi, efter den særdeles Kongelige Omhue, Vi bære for Islands Opkomst, til Landets bedre Bebyggelse, og Folkemængdens Forøgelse, have indtil viidere bevilget og anordnet, ligesom Vi hermed allernaadigst bevilge, adskillige Frieheder for dem, som efterdags maatte optage øde Gaarde sammesteds, samt viidere derom anordne som følger:

I.

Hvo som vil optage Gaarde eller Pladse paa saadanne store Strækninger i de beboede Bøygder, som til liden eller ingen Nytte ligge udyrkede, skal anmelde saadant i Landtings-

Bogen

Bogen til Bekiendtgiørelse, da de, som maatte have, eller formeene sig at have Eiendoms-Ret til saadant Stykke Land, skulle, inden, eller paa, næste Alting, som indfalder over 3 til 4 Maaneder efter at Anmeldelsen i Landstingsbogen er bleven bekiendtgiort, være forbundne til at angive saadant for den Amtmand, i hvis Amt Grunden ligger; angiver ingen sig i bemeldte Tid, som berettiget til saadan Eiendom, tillegger Amtmanden vedkommende Syssélmand Ordre, med tiltagne 4 upartiske og fornuftige Dannemænd, til at besigte Stædet, og ved en ordentlig Forretning at udviise samme til den som sig derom først haver anmeldt, med saa megen Landstrækning, som til en maadelig Gaard fornøden eragtes.

2.

Til saadan Forretning indvarsles altid de tilgrændsende Gaarders Eiere naar de ere i Landet, eller de som have saadanne Gaarde i Brug, paa det de kunne erfare hvad som saaledes til Bebyggelse udviises; indfinde de, eller nogen af dem, sig ikke, fortfares dog ligefuldt med Forretningen, og have de Eyere, som ikke have indfundet sig, efter at de lovlig have været indvarslede, siden ingen Ret til Paaanke; men møder nogen af dem, og vil paastaae, at hans Gaard, ved saadan nye Gaards Optagelse, bliver fornærmet eller indskrænket udi dens tilhørende Udmark, Betemark, eller Engeslaatter, hvorfor samme er sat i Dyrhed og Skyld, da skal saadant af Sysselmanden og de tiltagne Mænd paa Stædet skiønnes, om noget af den udviiste Strækning er ham med Ret og Sandhed tilhørende efter hans Gaards Dyrhed og Skyld; og hvis da saadant ikke befindes, skal Forretningen fuldføres og gielde. Det agtes ikke for nogen særdeles Eiendom, om endog de omkring boende kunde have været vante til at drive deres Fæe paa saadant Stykke Land, saalænge, og fordi det haver ligget øde, da det allene bliver at ansee som en Almindning, i hvad Brug de i den Tid kunde have giort deraf, saa at det ikke desto mindre skal skiønnes, om der ikke er Plads nok for en nye Gaard og fælles Mark; thi Vor allernaadigste Villie er, at Landet ey, formedelst Misbrug, skal ligge øde.

Angiver sig nogen med upaatvivlelig Eyendoms-Ret til Grunden, giøres dog, efter Amtmandens Foranstaltning, en saadan Forretning som meldt er. Befinder da Sysselmanden og tiltagne Mænd, at Udmarken ligger unyttig og uden synderligt Brug, men kunde give Beqvemmelighed og Rum nok til en nye Gaard, da skal saadan Gaard optages, dog saaledes, at Eyeren forbeholdes sin Ret til at lade den bebygge, samt med den tiltrædende Beboer sig paa lovlig og billig Maade at foreene om Landskyld og Qvildeleye, om han begierer Qvilde; thi ellers maae det ham ikke paabyrdes; men Stædets Bebyggelse skal Eieren forbinde sig til inden et Aar at foretage. Vil, eller formaaer han dette ikke, og han i saa Fald ikke heller vil selge et saadant Stykke Land til Nyebyggeren for billig Betaling, udviises Pladsen dog til den som først har anmeldt sig dertil, hvilken da selv bebygger samme med de Frieheder, som Vi saadanne Nyebyggere allernaadigst ville forunde, og som herefter formældes; dog Eyeren sin Eyendoms-Ret forbeholden.

4.

Anmelder nogen sig til at optage Gaard i Afretsfælleder og ubebygte Landstrækninger oven for Bergden, foranstalter Amtmanden, efter at det i Landtingsbogen er kundgiort, en ligesaadan Forretning, som foran er anordnet, hvortil Sysselmanden lader indvarsle de til saadanne uden-Bøygds-Strækninger stødende Gaarders Eyere eller Beboere, om maaskee noget til deres Gaarde med Rette henhørende Brug skulde strække sig didhen, paa det de kunne erfare, hvad Strækning til saadan en nye Gaard maatte blive udviist, hvorefter Sysselmanden med de tiltagne Mænd bestemmer og udmaaler den Landstrækning, som til en saadan Gaard passeligt kan være, baade i Henseende til Tune og Udmark, og den udviiste Strækning af sit Indhold og Grændse-Mærker nøyagtig beskriver.

5.

Med Gaarders Optagelse i de fra ældre Tider nedlagde og forladte Bøygder forholdes som forhen er meldet med Udviisning

vlisning, Udmaaling og Beskrivelse i Henseende til Indhold og Mærker, den lange Bekiendtgiorelse i Landtingsbogen allene undtagen, som agtes unfornøden, eftersom det ikke er at formode, at nogen efter saa lang Tid kand melde sig dertil som Eyer eller Arving, men det maae ansees som en forladt Eyendom og ingen tilhørende, og altsaa ingen Paastand eller Modsigelse der at kunne have Stæd; Den, som da i slige øde Bøygder vil optage nogen Boelig, melder det allene til Amtmanden, som da ved Sysselmanden foranstalter derover en lovlig Forretning som før er meldt. Dog ville Vi, til endnu videre Opmuntring herudi, allernaadigst have bevilget, at naar nogen af dem, der maatte formeene sig enten formedelst en langvarig Brug, eller andre Aarsager, at have et Slags Adgang til nogen saadan Grund, i eller uden Bøygderne, som i Hævds Tid eller længere haver ligget ubebygget, skulde, i Følge denne Forordning, anmelde sig til at ville optage samme til Bebyggelse, da maae de dertil frem for andre være berettigede, naar de saadant derpaa betimeligen efterkomme.

6.

Naar nogen Plads saaledes til Bebyggelse er bestemt og udmerket, giver Sysselmanden en Udskrift af Forretningen til vedkommende Amtmand, som da meddeler Nyebyggeren Bygnings-Brev; Forretningen lyses desuden til Tinge, hvilket da i alle Maader skal ansees og gielde, som en sikker og paalidelig Adkomst.

7.

Alle slige udviiste Strækninger skulle, som meldt er, i Henseende til sit Indhold og Grændser nøyagtig beskrives, til at forebygge, at en saadan Nyebygger ikke skal gribe videre om sig, end ham er udviist; ikke heller maae ham mere udvises, end til en med Flid og Dyrkning passelig og maadelig god Gaard kan eragtes fornødent, mindre saa vidtløftig en Strækning, at han derpaa kunde sette andre Bebyggere, eller efter eget Tykke lade den ligge udørket; men hvad han ikke nødvendig behøver, skal blive andre til Nytte, som endnu maatte melde sig til at optage Gaarde, og det saavel fordi det altid er

 nyttigere

nyttigere til fælles Hielp, paa affides Stæder, at have Naboer, end at boe allene; som og fordi ingen bør besidde større Land-strækning, end som kan passe sig til hans Gaards Dyrhed; Skulde det befindes, at ved Udviisnings-Forretningen herudi var giort Underslæb, skal saadant, naar derom i Fremtiden maatte skee lovlig Paaanke, ikke være af nogen Gyldighed.

8.

De udi 1ste Post ommeldte 4re Dannemænd, som til Be-sigtelsen og Udviisningen udmeldes, ville Vi allernaadigst skulde, hvad denne Forretning i Særdeleshed angaaer, forud tages under lovlig Eed, at de derudi ville handle, besigte, ud-viise og beslutte efter deres beste Vidende, og som de rettest og sandest skionne kunne. For Forretningen og Reysen til Stæ-det nyder enhver af dem 40 Sk. Courant om Dagen, naar Land til en nye Gaard maatte blive udviist, og naar ikke, da 20 Sk. for hver Dag de behøve til Reysen frem og tilbage. Sysselmanden nyder for hver saadan Forretning, Udstædelsen iberegnet, naar nogen nye Gaard udvises, 3 Rdlr. Courant, og desuden Betaling for Reisen frem ad, efter dens Længde, beregnet til 1 Rdlr. Courant for en Dags Reyse eller Ting-manneleid; men naar ingen nye Gaard kan blive udviist, ny-der han allene Betaling for Reysen frem og tilbage paa samme Maade; hvilken Betaling Vi allernaadigst ville lade foran-stalte Vedkommende anviist, naar det af Stedets Amtmand for Vores Vestindiske og Guineiske Rente- samt General-Told-kammer bliver anmeldet, at nogen saadan Forretning er bleven fuldført paa den af Os allernaadigst anordnede Maade.

9.

Dem som da optage og bebygge nogen Landstrækning udi de beboede Bøygder, ville Vi allernaadigst forunde Skatte- og Tiende-Friehed i 20 Aar; døer de for den Tid, nyde deres Enker eller andre Arvinger samme Friehed indtil de 20 Aar ere opfyldte, hvad enten de gifte sig eller ikke, og om ingen haver særdeles Eyen-doms-Ret til Grunden, bliver desuden saadan nye optagen Gaard, med den til samme udviiste Landstrækning, Bebygge-rens Odel og Eye.

10.

Eyer en anden Grunden, skal Bebyggeren være frie for Skat og Tiende sin Livstid, saavelsom Enken efter ham, saalænge hun lever, og deres Søn eller Datter have Rettighed og Fortrin frem for andre at beboe Gaarden, naar de ere dertil duelige. For Landskyld og Afgift skal Nyebyggeren være befriet i 3 Aar, om Jorddrotten haver bekostet Gaardens Opbyggelse, men har Nyebyggeren selv bekostet den, skal han være befriet for Landskyld og Afgift i 10 Aar; da Gaarden først settes til billig Landskyld efter dens Godhed. Det samme er og at forstaae om fraliggende Udmarker og Afretter, som høre til nogen særdeles Gaard eller Kirke. Men er Grunden Os selv tilhørende, nyder Bebyggeren, naar han bekoster den nye Gaards Opbyggelse, foruden bemeldte Frieheder for sig, Enke og Børn, tillige Frihed for Landskyld og Afgift i 20 Aar, og om han døer før, følger samme Frihed Enken, indtil de 20 Aar ere udløbne.

11.

De som optage og bygge Gaarde i de Afretter, som ikke ere nogens særdeles Eyendom, eller i nedlagde og forladte Bøygder, nyde Skatte- og Tiende-Frihed for dem og deres Enker efter foregaaende 9 Art., samt Jorden til Odel og Eye for sig og Arvinger.

12.

Alle saadanne Nyebyggere skulle ellers være forpligtede, at sette forsvarlige Gierder saavel omkring de dem udviiste Tuner, som omkring den øvrige Mark, saavidt de formaae, og i øvrigt med al Flid rødde og dørke samme, hvorom Sysselmanden jevnlig skal søge Underretning, som Amtmanden siden tilkiendegives. Befindes nogen doven og efterladen skal det til Vort Vestindiske og Guineiske Rente- og General-Toldkammer indberettes, da saadan en, efter Sagens Beskaffenhed, kan vente at miste de ham forundte Frieheder, og Pladsen at overlades til en dueligere Beboer.

13.

Hvad Fremgang det ellers faaer med saadanne Nyebyggere, haver vedkommende Amtmand aarlig at indberette til Vort Vestindiske og Guineiske Rente- og General-Toldkammer, som og hvad Vanskeligheder, Hindringer, og Indvendinger derved

maatte

maatte møde, for derom efter Befindende at kunne indhente Vor nærmere allernaadigste Resolution; ligesom Vi og allernaadigst ville være betænkte paa end videre i Tiden at befordre og understøtte dette Anlæg ved saadanne Benaadninger, som de derved efter Haanden forekommende Omstændigheder, og den deraf forhaabende Nytte, maatte befindes at giøre fornødne.

Hvorefter alle og enhver Vedkommende sig allerunderdanigst haver at rette. Givet paa Vort Slot Christiansborg udi Vores Kongelige Residents-Stad Kiøbenhavn den 15de April 1776.

Under Vores Kongelige Haand og Seigl.

Christian R.

Moltke. Prætorius. Erichsen.

Wormskiold.